

Leserbrev

En rettferdig dom?

At andre ikke også blir tiltalt, gjør en ikke til syndebook! Dette var rettens oppfatning når domsavsigelsen ble opplest i AUF-saken i Oslo Tirsdag 21. april fikk AUF-saken i Oslo en foreløpig slutt. Alle de tiltalte ble idømt fengselstraff. Anders Hornslien, Bjørn Jarle Røberg Larsen og Ragnar Bøe Elgaas fikk mellom fem og syv måneder, hvorav 90 dager ble gjort betinget. For Anders Greif Mathisen ble hele fengselstraffen på 90 dager gjort betinget. Usedvanlig strengt vil mange hevde, rettferdigheten seiret vil andre si. Hornslien og Greif Mathisen anket imidlertid dommen umiddelbart, dermed er ikke siste kapittel skrevet i denne saken.

De spørsmål som melder seg etter dette utfallet, er for meg, hvorvidt dette er en rimelig reaksjon overfor disse enkeltmenneskene. Står straffen i forhold til lovbruddet? Er det de rette som må betale prisen for de ugjerninger som er begått? Er ugjerningene et resultat av politisk kultur slik at de tiltalte befant seg i en tvangssituasjon, slik forsvarerne har hevdet, eller står vi overfor mennesker med særlig utvannet moral og lave terskler for å begå lovbrudd?

Når det gjelder de to første spørsmålene jeg stiller, har domstolene allerede gitt uttrykk for at de tiltalte var skyldig og straffen ble tilmålt. Dette er da også domstolenes oppgave. Politiet etterforsker, og pågriper den tiltalte hvis nødvendig, mens domstolene avgjør skyldspørsmålet på bakgrunn av bevisene som foreligger, og utmåler straff. Slik er det, og slik må det være i en rettstat. Dette er imidlertid ikke en garanti for at beslutningene som domstolene treffer er rette, gode eller rettferdige i en større sammenheng. Den eneste garanti dette gir, er at visse retningslinjer blir fulgt. Det har skjedd tidligere og vil sikkert også skje i framtiden at uskyldige blir dømt, eller at straffen, ikke er, det "vanlige mennesker" oppfatter som rettferdig. Jus er ikke en eksakt vitenskap på linje med fysikk eller andre naturvitenskaper. Det er mennesker som avgjør hvordan svarene skal bli, de er ikke gitt på forhånd. Således kan en god forsvarsadvokat utrette underverker for sin klient, mens den dårlige får alle sine klienter dømt og straffet.

Med dette mener jeg å ha påpekt at utfallene av rettsaker ikke nødvendigvis er den beste allmenngyldige løsningen. Rettsregler er et foreløpig mål

table er fastsatt av mennesker og deres aksept for bestemte retningslinjer for gode eller dårlige handlinger, slik rettsregler faktisk også er. En eller annen gang handlet noen på en bestemt måte, handlingen ble så akseptert av et stort antall mennesker, og dermed ble handlingen noe som var rett, eller i det minste akseptabelt. Etter lang tid, der tilstrekkelig mange gjentok handlingen, vil den etterhvert kunne fremstå som objektiv eller nøytral, ja til og med legge føringer og forventninger for etterfølgende handlinger.

Dermed blir spørsmålet om tidligere praksis, legitimert av forbilder (les: dagens topp-politikere som også i mange tilfeller er de aktuelle forgjengere som tidligere ungdomspolitikere), samt stillestående aksept av forvaltningen og domstolene, er den gal, uredelig eller umoralsk. Forventes det noe bedre av de neste enn av de forrige. Det er vitterlig forskjell på det legitime, det som er akseptabelt, og det legale, som fastsettes av domstolene. Når det så oppstår konflikt mellom begrepene i en rettstat, veier det legale tyngst. Men er det slik at enkeltpersoner skal betale prisen når samfunnet vil gjøre det legitime illegitimt.

Det er vel ikke særlig mange som tviler på at det har vært folk før Hornslien og co som har omgått retningslinjene for offentlig støtte til ungdomsorganisasjoner. Slike innrømmelser har sågar en rekke tidligere ungdomspolitikere gitt, Erik Solheim er bare ett eksempel. Nå prøver imidlertid dagens topp-politikere å vri seg unna dette faktum med retorikk og flisespikkeri. Jens Stoltenberg ga i Redaksjon 21 på NRK, tirsdag 21. april en omfattende utgreiing av forskjellen mellom domfelte handlinger og hans egne. Han understreket at det er ulike kriterier for kommunal og offentlig støtte, samt at det er forskjeller i hvorvidt en forskutterer medlemskapskontingent for folk en kjenner godt og folk en ikke kjenner så godt (omentrentlig gjengivelse etter hukommelsen). Denne pragmatisme og perspektivløshet ble imidlertid avslørt ved Anne Grosvolds trefende kommentar, om at dette dreide seg, for henne, om moral. Nemlig, ikke hvorvidt svindelen ble gjennomført med medteft eller dårskap, men hvorvidt en faktisk prøvde å omgå de retningslinjene som forelå. Kvaliteteten på svindelen gjør den ikke mer akseptabel. Forutenom i et juridisk perspektiv.

på hva som er godt eller dårlig, rett eller galt. I dag, er samfunnets oppfatning, at den som blir dømt for grovt bedrageri og forsøk på grovt bedrageri, skal sone mellom fem og syv måneder i fengsel. Tidligere var det muligens anderledes og kanskje vil denne oppfatningen også endre seg i fremtiden. Lovgiverne og domstolene fastsetter samfunnets midlertidige moral med et pennestrøk, det må en være seg bevisst.

For å prøve å vurdere om de domfelte har begått såkalte moralsk forkastelige handlinger, fra et annet, enn det juridiske perspektiv, vil jeg presentere følgende resonnement: La oss si at den virkeligheten en ser og oppfatter rundt seg, er konstruert av de som levde før en. La oss si at det rette, det gode og det aksep-

Når så fire ungdommer må påta seg den formelle skylden for en kultur, eller ihvertfall et tankegods som har levd i beste velgående i over 25 år (min påstand, og jeg mener å ta forsiktig i), berører dette min rettferdighetsans. At Torbjørn Jagland, Jens Stoltenberg, og andre tidligere topper i de politiske ungdomsorganisasjonene, kan trone som landets ledende maktpolitikere, etter å ha praktisert, om ikke annet, tilnærmet lik praksis som de domfelte, mens Hornsliden, Røberg Larsen, Bøe Elgaas og Greif Mathisen blir idømt fengselstraff og opplever offentlig fordømmelse. Nei, dette virker ikke rettferdig, ikke for en lekman.

Tord Fondevik
Bergen